

Заклад дошкільної освіти № 3 «Ведмежатко»

Шосткинської міськради

Доповідь

«Сутність та значення патріотичного виховання у формуванні життєво компетентної особистості дошкільника»

(до педради)

Підготувала вихователь-методист

ЗДО № 3 «Ведмежатко»

Ясюк Ірина Костянтинівна

2023 р

Мовлення як складова пізнавальних процесів дошкільників

Перші роки життя дитини Сентизивні до розвитку мови і пізнавальних процесів. Саме в цей період розвитку у дітей з'являється чуття до мовних явищ, своєрідні загальні лінгвістичні здібності. У дитячі роки розвиток мовлення йде в двох основних напрямках: по-перше, інтенсивно набирається словниковий запас і засвоюється морфологічна система мови, якою говорять навколишні, по-друге, мова забезпечує перебудову пізнавальних процесів (уваги, сприйняття, пам'яті, уяви, а також мислення).

При цьому зростання словника, розвиток граматичного ладу мови і пізнавальних процесів безпосередньо залежить від умов життя і виховання. Індивідуальні варіації тут досить великі, особливо в мовному розвитку. Звернемося до послідовного аналізу мови і пізнавальних процесів шестирічної дитини.

Мова. До шестирічного віку словниковий запас дитини збільшується настільки, що він може легко порозумітися з іншою людиною з приводу, що стосується повсякденного життя і входить в сферу його інтересів. Якщо на три роки нормально розвинута дитина вживає до 500 і більше слів, то шестирічний від 3000 до 7000 слів. Словник шестирічної дитини складається з іменників, дієслів, займенників, прикметників, числівників і сполучних слів.

Розвиток мови йде не тільки за рахунок тих лінгвістичних здібностей, які виражаються в чуття самої дитини по відношенню до мови. Дитина прислухається до звучання слова і дає оцінку цього звучання. У цьому віці дитина досить добре розуміє, якими словами прийнято користуватися, а які настільки погані, що їх соромно вимовляти.

Шестирічна дитина, якщо йому пояснити деякі закономірності мови, з легкістю зверне свою активність на пізнання мови з новою для нього стороною і, граючи, буде проводити аналіз.

У цей період у дітей з'являється орієнтування на системи рідної мови. Звукова оболонка мови – предмет активної, природною діяльності для дитини шести років. До шести років дитина вже в такій мірі оволодіває в розмовній мові складною системою граматики, що мова, якою він говорить, стає для нього рідною.

Якщо дитина відвідувала дитячий сад, то він повинен бути навчений навичкам усвідомленого аналізу мови. Він може виробляти звуковий аналіз слова, розчленовувати слово на складові його звуки і встановлювати порядок звуків у слові. Дитина легко і з радістю вимовляє слова таким чином, щоб інтонаційно виділити той звук, з якого починається слово. Потім він так само добре виділяє другий і всі наступні звуки.

Дитина шести років при спеціальному навчанні може вимовляти слова з метою виявлення звукового складу, долаючи при цьому склався в живій мові звичний стереотип проголошення слів. Уміння виробляти звуковий аналіз слів сприяє успішному оволодінню читанням і письмом.

Без спеціального навчання дитина не зможе провести звуковий аналіз навіть найпростіших слів. Це і зрозуміло: саме по собі мовне спілкування не ставить перед дитиною завдань, у процесі вирішення яких розвивалися ці специфічні форми аналізу. Дитину, яка не вміє робити аналіз звукового складу слова, не можна вважати відсталим. Він просто не навчений.

Основна функція мови – спілкування, повідомлення або, як прийнято говорити, комунікація. Шестирічна дитина вже здатна спілкуватися на рівні контекстної мови – тієї самої мови, яка досить повно описує те, про що йдеться, і тому цілком зрозуміла без безпосереднього сприйняття самої обговорюваної ситуації. Переказ почутої історії, власний розповідь про те, що трапилося доступні шестирічному дитині. Але тут слід включити безліч “якщо”: якщо дитина розвивалася в культурному мовному середовищі, якщо навколишні його дорослі вимагали зрозумілого висловлювання, розуміння того, що він говорить для інших; якщо дитина вже розуміє, що він повинен контролювати свою мову, щоб бути зрозумілим.

Звичайно, дитина використовує ситуативну мову, якою користуються всі люди. Ця мова доречна в умовах безпосереднього включення в ситуацію, про яку йде мова. Але вчителі цікавить перш за все контекстна мова, саме вона – показник культури людини, показник рівня розвитку мовлення дитини.

Якщо дитина орієнтований на слухача, прагне описати докладніше ситуацію, про яку йде мова, прагне пояснити займенник, так легко випереджувальний іменник, це означає, що він уже розуміє ціну зрозумілого спілкування. Ситуативний спосіб мовного спілкування починає заміщатися контекстним. У дитини з розвиненою промовою ми спостерігаємо мовні засоби, які він привласнює від дорослих і використовує у своїй тематичній

мови. Звичайно, навіть дуже хороший розвиток мови шестирічного – дитяча мова. За подальший розвиток контекстної мови буде відповідальний учитель.

Для культурної мови важливо не тільки як будується конструкція пропозиції, не тільки ясність викладається думки, але і як звертається дитина до іншої людини, як вимовляється повідомлення. Мова людини не безпристрасна, вона завжди несе в собі експресію – виразність, що відображає емоційний стан.

Так само як нас цікавить словниковий запас дитини та її вміння будувати контекстну мову, так само повинно цікавити, як дитина вимовляє те, про що він говорить. Емоційна культура мови має величезне значення в житті людини. Мова може бути «гладкою» і виразною. Але може бути недбалою, надмірно швидкої або уповільненої, вимовлятися похмурим тоном або мляво і тихо. По тому, як дитина говорить, як у нього розвинена експресивна функція мови, ми можемо судити про мовний середовищі, формує його мова.